

RADIKALSKI GLASNIK

ORGAN NARODNE RADIKALNE STRANKE.

Uredništvo in uprava v Ljubljani, Wolfova ul. 1/l. — Naročnina: celoletno Din 25, polletno Din 12, četrletno Din 7.

Organizacija Nar. radikalne stranke v Ljubljani.

Mestni pododbori.

Od začetka februarja so se vršili zelo dobro obiskani in uspeli radikalni shodi v šentjakobsko-dolenjskem, krakovsko-trnovskem, dvorskem, kolizejsko-kolodvorskem in poljanskem okraju mesta Ljubljane, dočim se je vršil v šišenskem okraju shod že koncem minulega leta.

Na vseh teh shodih so bili izvoljeni mestni pododbori NRS v dotičnem kraju, ki so dne 23. t. m. izvolili redni Mestni odbor NRS za mesto Ljubljano.

Radikalnemu shodu za dolenski okraj je predsedoval min. n. r. dr. Niko Županič, ki je v zelo lepem govoru razložil namen shoda in važnost NRS, posebno za Slovence. Na shodu je bil izvoljen sledeči pododbor: Predsednik Vid Bratuš, podpredsednik Ivan Slanovic, tajnik Joža Dermota, blagajnik Josip Magolič in delegat MRO Jože Žganjar. Po izvolitvi pododbor se je vršil neobvezni prijateljski razgovor o raznih strankarskih zadevah.

Radikalnemu shodu za krakovsko-trnovski okraj je predsedoval prof. Mihajlo Presl, ki je v kratkem govoru pojasnil namen shoda in se je takoj nato presel na volitev mestnega odbora. V pododbor so bili enoglasno izvoljeni: Predsednik prof. Ivo Tejkal, podpredsednik prof. Mihajlo Presl, tajnik Fran Bizjak, blagajnik Fran Smrdou, delegat v MRO I. Šostarič, odborniki: Ponikvar, inž. Fakin, Fran Zupan.

V dvorskem okraju je predsedoval radikalnemu shodu dr. Emil Starè. Po govoru Vladimira Franketa je bil izvoljen pododbor, ki se je konstituiral sledeče: Predsednik dr. Emil Starè, podpredsednik Vladimir Franke, tajnik Iv. Planinc, blagajnik Makso Sever, delegat MRO Ljubo D. Jurkovič, odbornik Zajc. Na shodu se je sklenilo, da morajo biti vsi člani naročeni na »Radikalni Glasnik«.

Posebno dobro je bil obiskan radikalni shod za kolizejsko-kolodvorski okraj. Shodu je predsedoval dr. Friderik Juvančič. Po pozdravnem govoru predsednika je imel obširen govor Ljuba D. Jurkovič, ki je poudaril najvažnejše momente iz zgodovine NRS in najvažnejše točke radikalnega programa. Zborovalci so njegov go-

vor aklamirali. V pododbor so bili izvoljeni: Predsednik Vojteh Vardijan, podpredsednik Ludovik Primožič, tajnik Ivan Krašovec, blagajnik Anton Selan, delegat v MRO dr. Josip Ažman, odborniki: dr. Ivan Jenko, Ivan Kos, Viktor Hrašovec, Fran Subašič. Na shodu je govoril tudi Jože Novak, ki je posebno poudaril odnose NRS napram širokim ljudskim slojem, zlasti napram delavstvu. Govorili so še nekateri drugi člani. Predsednik dr. Juvančič se je vsem govornikom lepo zahvalil. Zbor se je vršil v najlepšem redu in slogi.

Radikalni zbor za poljanski okraj, ki se je vršil v ponedeljek, je otvoril in mu predsedoval bivši veliki župan dr. Miroslav Lukan. Po jako lepem in obširnem govoru dr. Lukana, ki je v markantnih potezah govoril o razvoju NRS v Sloveniji, se je izvolil pododbor, ki se je konstituiral tako-le: Predsednik Jakob Babnik, podpredsednik Ivan Podržaj, tajnik Rudolf Turk, blagajnik Joško Bitenc, delegat v MRO dr. Miroslav Lukan, odborniki: Miro Repovž, Andrej Furlan, Josip Gartner. Po izvolitvi in konstituciji pododbor je govoril Jakob Babnik, ki se je zahvalil na izvolitvi in zaupanju ter prosil, da mu pri njegovem delu pomagajo ne samo odborniki, temveč tudi vsi člani pri širjenju velike in močne NRS v naši beli Ljubljani. Za njim je pozdravil shod min. n. r. dr. Niko Županič, in nazdravil novemu odboru. Nato je govoril Ljubo D. Jurkovič, ki se je v svojem govoru spominjal dela NRS za narodno edinstvo Srbov, Hrvatov in Slovencev in njene zasluge za ustvaritev edinstvene kraljevine SHS ter je poudaril radikalne uspehe v zunanji in notranji politiki. Zborovalci so vse govore pazljivo poslušali in aplavdirali.

Na vseh shodih se je ugotovilo, da NRS tudi v Ljubljani napreduje in se širi kljub vsem dovoljenim in nedovoljenim intrigam njenih političnih nasprotnikov. Zlasti je bilo na vseh radikalnih zborih lepo videti, kako sedi poleg preprostega delavca uradnik in advokat, trgovec in obrtnik. V vseh pododborih so zastopani vsi družabni sloji. To je najboljši dokaz, da prihaja ljudstvo do prepričanja, da morejo priti samo s složnim, organiziranim in dobro zamišljenim delom vseh družabnih slojev na temelju jasnega programa, lepši dnevi za družbo, narod in državo.

Ljubljanski radikalni so na vseh shodih pokazali svojo resnično radikalno zavest in trdno voljo, da gredo v odločno borbo za zmago radikalnih idej, v borbo proti lažnjivim demagogom, ljudskim izsesevalcem in političnim nepoštenjakom.

Živeli radikalni naše bele Ljubljane!

Konstituiranje Mestnega odbora v Ljubljani.

V soboto 23. februarja t. l. se je konstituiral Mestni odbor NRS v Ljubljani. Prisotni so bili vsi odborniki.

V smislu 32. in 35. člena strankinih statutov je po letih najstarejši izvoljeni predsednik poljanskega radikalnega pododbor g. Jakob Babnik otvoril sejo Mestnega odbora NRS v Ljubljani, pozdravil v kratkem, lepem nagovoru prisotne člane in jih nato pozval, da v smislu strankinih statutov izvolijo redni Mestni odbor NRS v Ljubljani, ki ima v smislu čl. 42 strankinih statutov rang Okrožnega odbora.

Nato je bil enoglasno izvoljen odbor, ki se je konstituiral tako-le:

predsednik: dr. Miroslav Lukan;
podpredsednik: dr. Niko Županič;
tajnik: Ljuba D. Jurkovič;
blagajnik: Josip Šostarič;
delegat: dr. Josip Ažman.

Po izvolitvi Mestnega odbora je minister n. r. dr. Niko Županič pozdravil novi odbor, ki je bil izvoljen natančno po strankinih statutih. Nato je prebral dopis, v katerem naznanja Akcijski odbor Mestnemu odboru, da prelahajo z današnjim dnevom vsi strankini posli glede mesta Ljubljane od Akcijskega odbora na Mestni odbor, odnosno na njegove pododbore. To pismo priobčujemo na drugem mestu.

Člani Mestnega odbora NRS v Ljubljani so sledeči:

I. za poljanski okraj:

1. Jakob Babnik, predsednik;
2. Ivan Podržaj, podpredsednik;
3. dr. Miroslav Lukan, delegat.

II. za šentjakobski - dolenski okraj:

4. Vid Bratuš, predsednik;
5. Ivan Slanovic, podpredsednik;
6. Jože Žganjar, delegat.

III. za krakovsko-trnovski okraj:

8. prof. Miha Presl, podpredsednik;
9. Josip Šoštarčič, delegat.

7. prof. Ivo Fejkal, predsednik;

IV. za dvorski okraj:

10. dr. Emil Starč, predsednik;
11. Vladimir Franke, podpredsednik;
12. Ljubo Jurkovič, delegat.

V. za kolizejsko-kolodvorski okraj:

13. Vojteh Vardjan, predsednik;
14. Ludovik Primožič, podpredsednik;
15. dr. Josip Ažman, delegat.

VI. za šišenski okraj:

16. dr. Niko Županič, predsednik;
17. Jože Novak, podpredsednik;
18. Franc Žemlja, delegat.

Kakor je razvidno iz popisa članov Mestnega odbora, so zastopani tu vsi družabni sloji. Imena odbornikov nam jamčijo, da je to odbor, ki bo mogel razviti svoje delovanje tako, kakor je treba v interesih naše stranke.

Naprej — na delo! Iz naroda za narod!

— Predsednik Mestnega odbora NRS v Ljubljani sprejema stranke v začasni pisarni Mestnega odbora (Wolfova ulica 1. l.) vsak torek in četrtek od pol 11. do pol 13. ure.

Likvidacija poslov Akcijskega odbora za Ljubljano.

Pismo Akcijskega odbora mestni organizaciji NRS

v Ljubljani.

Bratskemu

Mestnemu odboru Nar. radikalne stranke v Ljubljani.

Akcijski odbor NRS v Ljubljani, ki je bil od Glavnega odbora NRS v Beogradu pooblaščen, da izvrši v svojem delokrogu organizacijo stranke v mestu Ljubljani. Zato prehajalo z današnjim dnevom vsi strankini posli, ki se tičejo mesta Ljubljane od Akcijskega odbora na Mestni odbor NRS v Ljubljani, oziroma na njegove podobore.

Ker je Ljubljana mesto, ki voli svojega posebnega poslanca, ima Vaš Mestni odbor NRS čim Okrožnega radikalnega odbora v smislu točke 3. čl. 42. strankinih statuten.

Radikalni mariborskega volilnega okrožja so že tvorili svoj Okrožni odbor tako, da preostaja Akcijskemu odboru le še dolžnost, dovršiti organizacijo Okrožnega odbora NRS za ljubljansko volilno okrožje, ki se že bliža dovršitvi.

Ob tej priliki, ko predaja svoje poslo Mestnemu odboru, smatra Akcijski odbor za svojo prijetno dolžnost, da se zahvali vsem članom stranke, ki so omogočili in pomagali, da se dovrši redna organizacija točno po strankinih statutih in navodilih Glavnega odbora NRS v Beogradu ter izraža upanje, da se bo sedaj radikalna misel še bolj razširila, kar toplo polaga na srce Mestnemu odboru in vsem članom stranke.

Zdravol Sprejmite iskrene radikalne pozdrave!

V Ljubljani, dne 23. februarja 1924.

Za akcijski odbor NRS:

Tajnik:

Predsednik:

Ljubo D. Jurkovič.

Dr. Niko Županič.

Naša organizacija.

Organizacija Narodne radikalne stranke v Sloveniji se bliža dovršitvi. Iskreni prijatelji in navdušeni člani se organizirajo v radikalne odbore, ki polagoma razvijajo svoje delo in dobivajo zaupanje ljudstva.

Naša stranka se od začetka svojega postanka odlikuje z disciplino svojih članov in reda, ki vlada v njeni organizaciji. Zato se nam zdi potrebno spregovoriti par besed o organizaciji naše stranke. To je potrebno tudi zato, ker pri nas v Sloveniji še ni izvršena popolna organizacija stranke v smislu strankinih statuten, tako da v mnogih krajih nehoti prihajajo na dan nespornosti in spori baš radi nepoznanja naše organizacije in njenih statuten.

Osnova vse naše organizacije so krajevni radikalni odbori, ki so popolnoma samostojne strankine organizacije, ki so za svoje delo odgovorne samo v svojem krajevnem zboru in Glavnemu odboru v Beogradu. Srežki in okrožni radikalni odbori vršijo zvezo med posameznimi krajevnimi odbori. Ti odbori se konstituirajo iz predstavnikov vseh krajevnih, oziroma srežkih odborov. Srežki in okrožni odbori so večinoma radi postavljanja kandidatskih listin. V slučaju, da nastanejo spori med posameznimi strankinimi organizacijami, rešuje te spore Glavni odbor NRS v Beogradu.

Naloga vse te organizacije je, da zbira vse ljudi, ki verujejo v pravičnost in zmago radikalne ideje in da s pomočjo teh ljudi omogoči naši stranki, da upravlja našo državo in da vodi njeno politiko. Naša organizacija mora pripraviti vsa predvolitvena dela in same volitve, na katerih se mora izraziti prava narodna volja.

Narodna radikalna stranka, kateri kot pravi državotvorni stranki iskreno leži na srcu dobrobit celokupne države, je razširila svojo organizacijo širom cele države. V Sloveniji, kjer preje ni bilo organiziranih radikalov, in v trdnem prepričanju, da bodo Slovenci sprejeli radikalno misel in program, je poverila organizacijo stranke nekaterim svojim poverjenikom in prijateljem, ki so ustanovili takozvani Akcijski odbor NRS v Ljubljani.

Kljub vsem težavam je Akcijski odbor pričel z intenzivnim delom širiti radikalno misel in strankino organizacijo. Čim se je pričela stranka živahneje gibati in so se množili njeni pristaši, je Akcijski odbor otvoril svojo pisarno s potrebnimi delovnimi močmi, med katerimi je bil g. E. Stefanovič.

Ker g. Stefanovič ni vršil prevzete dolžnosti, za kar je prejel primerno nagrado, mu je Akcijski odbor odpovedal službo, odtegnil plačo in mu odvzel vse strankarske posle, ter je našel pota in načine, da izvrši od Glavnega odbora poverjene mu dolžnosti — organizacije NRS v celi Sloveniji.

V mariborski oblasti je našim požrtvovalnim članom uspelo, da organizirajo 57 krajevnih odborov NRS, ki so večinoma ustanovili srežke radikalne odbore in ti v smislu statuten svoj okrožni radikalni odbor v Mariboru. Ta organizacija je končana, kakor smo že javili v zadnji številki »Radikalnega Glasnika«.

Po mariborski oblasti se je organizirala Ljubljana, kakor je to razvidno na drugem mestu našega lista. Ker mesto Ljubljana voli svojega posebnega poslanca za narodno skupščino, ima mestni odbor NRS v Ljubljani čim Okrožnega radikalnega odbora v Ljubljani.

Po končani organizaciji stranke v mariborski in ljubljanski oblasti smo globoko pre-

pričani, da bo tudi uspeh stranke v Sloveniji mnogo večji. To bomo videli takoj pri občinskih volitvah, nato pri volitvah v srežke in oblastne skupščine. Zato je treba, da so slovenski radikali složni in disciplinirani, ker samo od tega je odvisna zmaga naše radikalne stvari.

Z ozirom na vse to pozivamo vse krajevne odbore NRS v Sloveniji, ki so se priključili takozvanemu Stefanovičevemu glavnemu tajništvu, da v bodoče ne nasedajo kakršnikoli samozvanim ljudem, da se podvržejo disciplini stranke in njenim statutom in da pošljejo svoje B-formularje Glavnemu odboru Narodne radikalne stranke v Beogradu in to:

1. Radi tega, ker so krajevni odbori NRS odgovorni za svoje delo edino in samo svojemu odboru in Glavnemu odboru v Beogradu, tako da so oni popolnoma neodvisni od kakršnegakoli tajništva ali Akcijskega odbora.

2. Radi tega, ker Glavni odbor nikdar ni priznal takozvanega Stefanovičevega glavnega tajništva, niti ga ni pooblastil, da organizira stranko, kakor je to razvidno iz komunikacije Glavnega odbora z dne 1. decembra 1923.

3. Radi tega, ker cepitev radikalnih vrst samo škoduje naši splošni stvari, kakor se je to jasno videlo o priliki volitev v raznih občinah v Sloveniji.

4. Ker je brez smisla, da se krajevni odbori NRS cepijo in prepirajo radi sporov, med začasno strankino organizacijo in njenimi nameščenci.

Mislimo, da smo s tem kratkim pojasnilom naše organizacije zadosti pojasnili svojim članom v Sloveniji, kako potrebno je skupno delo vseh zavednih in iskrenih radikalov, ker upamo, da bo posebno v pokrajini prišlo po tej pojasnitvi do zblizanja med onimi, ki so se dosedaj pokorili navodilom Glavnega odbora NRS v Beogradu in onimi, ki so se radi slabe informacije podvrgli nekakemu Stefanovičevemu glavnemu tajništvu in »glavnemu odboru« v Ljubljani.

Glavno tajništvo in Glavni odbor obstoji samo in izključno v Beogradu, ki vodi radikalno politiko v celi državi in v narodni skupščini. Vse strankine organizacije so za svoje delo odgovorne samo temu Glavnemu odboru NRS v Beogradu in nobenemu drugemu.

Radikali, dokažite svojo pravo radikalno zavest, pokorite se odredbam Glavnega odbora naše stranke v Beogradu in tako bo naša organizacija v Sloveniji močna!

Nepristranska sodba o NRS. Dr. Ivan Mežan je pričel v »Nar. Dnevniku« članek »Ob priliki opozicionalnega bloka«, v katerem pravi o Narodni radikalni stranki sledeče: Sedanj dobri oddaljenejša presoja bo morala utrditi, da ni le volilno-aritmetični slučaj, ako radikalna stranka nosi vso pezo državne uprave, temveč da leži vzrok ravno v dualizmu racionalističnega in pokrajinsko-romantičnega pojmovanja države, utelešenega na eni strani v amalgamu raznih predvojnih liberalnih frakcij, na drugi strani v plemensko in versko orjentiranih organizacijah in na tretji strani v neizdelanosti razrednih strank, medtem ko je v tvorjenju svoje dolgoletne parlamentarne tradicije radikalna stranka že davno polstovetila svoj interes in svojo ideologijo z onimi celega naroda. Nepremočrtni zgodovinski razvoj je seveda povzročil nekatere napake, tudi težke, kakor jih je zagrešila vsaka zgodovinska stranka drugod, toda dejstvo, da sloni njena organizacija na političnem realnem življenju konkretne državne tvorbe, ne pa na izumetničenih pravnih konstrukcijah ali celo na izven protidržavnih ideologijah, jo usposablja, upravlja državo v tej smeri, kakor jo zahteva vsakokratna stvarna situacija.

Razkrinkani lažnjivci.

Izjava Akcijskega odbora NRS v Ljubljani.

Razni demokratiški časopisi in tudi gospod Emil Stefanović neprestano trdijo, da je Glavni odbor NRS v Beogradu z dopisom od 5. decembra 1923 razpustil Akcijski odbor v Ljubljani.

Svoječasno smo to vest jasno demantirali, toda z ozirom na razna vprašanja naših pristašev smatramo v svrhu informacije za potrebno, da še enkrat naglasimo in ugotovimo sledeče:

1. Ni res in je popolnoma izmišljeno, da je Glavni odbor z dopisom od 5. decembra razpustil Akcijski odbor v Ljubljani.

2. Nasprotno je res, da je Glavni odbor z dopisom od 5. decembra zaprosil Akcijski odbor v Ljubljani:

a) da se potruži čimpreje, v kolikor to že ni izvedeno, izvesti v vseh instancah tako v ljubljanski, kakor v mariborski oblasti strankino organizacijo;

b) da se čimpreje organizirajo vsaj po občinah krajevnih odborov v obeh oblastih;

c) da se v vsakem srezu, kjer so organizirani vsaj trije krajevni odbori, formira srezki odbor po čl. 37 statuta;

d) da se v obeh oblastih, ljubljanski in mariborski, kjer so vsaj trije srezki odbori organizirani po predpisih strankinih statuta, formira na podlagi čl. 42 statuta, Okrožni odbor, v kolikor to že ni izvedeno;

e) da po sestavi okrožnih odborov Akcijski odbor v Ljubljani likvidira.

Kakor je iz vsega tega razvidno, je vest o razpustu Akcijskega odbora popolnoma izmišljena ter ima samo namen, da povzroči zmešnjave med našimi pristaši.

Da je ta vest izmišljena, potrjuje dopis Glavnega odbora od 29. decembra 1923, s katerim je »Radikalni Glasnik« v smislu člena 81 statuta proglašen za službeno glasilo stranke — in komunike Glavnega odbora od 1. januarja 1924, ki ga še enkrat priobčujemo v celoti:

Radikalom ljubljanske in mariborske oblasti.

V zadnjem času se opaža v ljubljanski in v manjši meri v mariborski oblasti neopravičeno in škodljivo nesoglasje v vrstah pristašev Narodne radikalne stranke. Z ene strani organizira Akcijski odbor, — ki je pooblaščen za pripravljajno delo v svrhu usta-

novitve strankinih organizacij v vseh po statutih predvidenih instancah, z druge strani pa »Glavno tajništvo«, katerega ustanovitev ni dobila potrebne sankcije Glavnega odbora — strankine pristaše odvojeno in v medsebojnem pobijanju, pri čemer se poslužuje čisto brez vednosti in odobrenja avtoritete Glavnega odbora. Da se temu napravi konec in da se privede organizacija stranke v ljubljanski in mariborski oblasti na pravilno pot, naznanja Glavni odbor Narodne radikalne stranke strankinim pristašem v ljubljanski in mariborski in oblasti sledeče:

1. Edino Akcijski odbor v Ljubljani je pooblaščen, da čim preje izvede organizacijo Narodne radikalne stranke v ljubljanski in mariborski oblasti.

2. Da ima ta odbor po formiranju oblastnih odborov likvidirati, ker preneha šele s tem njegova funkcija.

3. Glavno tajništvo kot tako ni priznано in ne pooblaščen za kakršnokoli akcijo.

4. Glavni odbor je za sedaj v zvezi samo z že izvedenimi organizacijami in z Akcijskim odborom.

Obenem nalaga Glavni odbor vsem strankinim organizacijam v ljubljanski in mariborski oblasti dolžnost, da mu čim preje pošljejo, v kolikor tega še niso storili, poročila o svojem formiranju z označbo sreza in oblasti, h kateri pripadajo.

V Beogradu, dne 1. januarja 1924.

Za Glavni odbor Narodne radikalne stranke:
Dr. Voj. Janić.

S tem, da dajemo to še enkrat na znanje svojim članom in javnosti, mislimo, da je po bita enkrat za vselej laž, ki jo neprestano ponavljajo demokratiški listi in g. Emil Stefanović. Sicer pa ima laž kratke noge. Dejstva govorijo najbolje.

Akcijski odbor je prenehal delovati za mariborsko oblast in za mesto Ljubljana. Njegova dolžnost je samo še, da dovrši organizacijo ljubljanskega volilnega okrožja, potem pa bo popolnoma likvidiral.

Toliko v objasnitev te zadeve.

V Ljubljani, 26. februarja 1924.

Za Akcijski odbor:

predsednik: dr. Niko Županič, min. n. r.

tajnik: Ljubo D. Jurković.

NRS v Ljubljani in ljubljanski skupščinski mandat.

Načelstvo NRS v Ljubljani je 22. januarja t. l. poslalo Akcijskemu odboru NRS izjavo glede ljubljanskega skupščinskega mandata s sledečo konstatacijo:

1. Glavni kompaciscent Nar. napredne stranke g. prof. Reisner je prelomil dano besedo, s katero se je bil obvezal, da bo na poziv načelstva NRS najkasneje 1. januarja 1924 odložil svoj poslaniški mandat.

2. Enako je kršilo pogodbo od 19. februarja 1923 načelstvo JDS, ko ni uveljavilo prevzete garancije, da bo gosp. prof. Reisner držal dano besedo.

Dalje se usoja podpisano načelstvo Vam priobčiti, da je z ozirom na vsa navedena dejstva sklenilo:

1. Da ukine vsako občevanje in vsak stik z načelstvom JDS.

2. Da naroča svoji delegaciji v občinskem svetu ljubljanskem, da ukine vsak stik z delegacijo JDS v obč. svetu ljubljanskem.

To izjavo je predal Akcijski odbor, ki je za mesto Ljubljano prenehal funkcionirati, Mestnemu odboru Narodne radikalne stranke v Ljubljani, ki je na svoji seji 25. februarja t. l. sklepal o tej zadevi ter je poslal načelstvu NRS sledeče pismo:

Mestni odbor Nar. radikalne stranke
v Ljubljani.

Št. 4/MRO

Načelstvu

Narodno Napredne Stranke
Ljubljana.

Mestni odbor NRS v Ljubljani je v današnji seji razpravljajal o Vašem cenjenem sporočilu z dne 22. januarja 1924 glede ljubljanskega skupščinskega mandata in pozdravlja Vaš vodstvo JDS zadevajoči sklep, ki soglašja z razmerjem, v katerem se že davno nahaja z njim.

Ugotavljamo z Vami vred, da je manjklega Vaše pogodbe z JDS od dne 19. fe-

bruarja 1923, svarili pred tem usodepolnim Vašim korakom, in da smo Vam kot prijateljski politični stranki že ta dan prorokovali to, kar se je sedaj v resnici zgodilo. Potek političnih dogodkov zadnjih let je namreč dokazal, da s slovensko frakcijo JDS pod sedanjim njenim vodstvom ni mogoče nobeno iskreno in uspešno sodelovanje, ker ima to vodstvo v vidiku vselej samo svoje, nikdar pa stvarne politične interese.

Ugotavljamo z Vami vred, da je mandat g. prof. Reisnerja najkasneje z dnem 1. januarja t. l. ugasnil, in smatramo za edinega upravičenega pravnega nosilca ljubljanskega mandata od tega dne dalje g. dr. Vladimirja Ravniharja.

V Ljubljani, 25. februarja 1924.

Za Mestni Odbor NRS v Ljubljani:

Predsednik:

Dr. Miroslav Lukan s. r.

Tajnik:

Ljuba D. Jurković s. r.

Prosveta.

p Pellegrino di San Daniele, Umetnik naša krvi. Napisal dr. Niko Županič. V »Zborniku za umetnostno zgodovino« (št. 3—4, 1923) je priobčil dr. Niko Županič študijo o slikarju, znanem pod imenom Pellegrino di San Daniele (1467—1547). V študiji dokazuje, da je bil slikar jugoslovenskega pokolenja in da se je njegov oče imenoval Ivan Beljan. Izšel je tudi poseben odisek te študije s petimi reprodukcijami Pellegrinovih slik.

p Stoletnica rojstva skladatelja Smetane. V nedeljo 2. marca praznuje ves kulturni svet stoletnico rojstva enega največjih skladateljev, očeta nesmrtnih narodnih oper »Prodana nevesta«, slavnega Čeha Bedřiha Smetane. Spominsko slavnost priredijo v Ljubljani Narodno gledališče, Glasbena Matica in Zveza godbenikov za Slovenijo.

p V. umetnostna razstava »Kluba mladit« je otvorjena v Jakopičevem paviljonu dnevnod 10.—12. in od 14.—17.

Iz zunanje politike.

+ Italija ratificirala rimski sporazum. Na seji ministrskega sveta 21. t. m. je poročal Mussolini o pogajanjih z Reko. Ko je nastopil mesto ministrskega predsednika, je našel rapalsko pogodbo, ki bi se sicer mogla odpraviti, toda kljub odpovedi bi bila teritorijalna sprememba mogoča le z vojno in bi bilo pol Evrope proti Italiji. Kmalu je uvidel, da paritetna komisija ne bo imela nobenega uspeha, ker, bi bila neodvisna reška država le torišče politične agitacije. Mussolini je izjavil, da prijateljska pogodba s kraljevino Srbom, Hrvatov in Slovencev ne vsebuje nobenih voljaških klavzul ter zato ne more vzbuditi nobenega. Z rešitvijo reškega vprašanja je italijanski gospodarski ekspanziji na vzhod odprta pot. Glede Reke je še izjavil da bo tvorila močno vez med vzhodom in zapadom, med Italijo in slovanskimi narodi. Nato je ministrski svet enoglasno odobrila rimski sporazum.

+ Svečana aneksija Reke se vrši 2. marca. Svečanosti se udeležil najbrže tudi italijanski kralj.

+ Reško ozemlje, ki je pripadlo Italiji, se je v upravnem oziru razdelilo v dva okrožja: Reko z okolico in Volovsko—Opatija, ki se pridruži novi kvarnerski pokrajini, izvzemši Podgrad in Materijo, ki se pridruži koperskemu okrožju. Začasno oblast v novi kvarnerski pokrajini prevzame poseben guverner.

+ Atentat na albanskega predsednika je izvršil 23. t. m. dijak Bekir Walter, ki je v skupščinskem prostoru trikrat ustrelil nanj. Predsednik je bil le lahko ranjen. Atentatorja so aretirali.

+ Tudi na Trockega se je bale izvršil atentat v Transkavkaziji. Napadalca sta zbežala.

+ Socijalistična internacionala je zborovala 16. in 17. t. m. v Luksemburgu. Med mnogimi resolucijami so bile sprejete tudi sledeče: Splošna razorožitev, mirno reševanje sporov, osemurni delavnik, propaganda proti vojni. Glede ruskega vprašanja zahteva, da ne sme biti mednarodno priznanje sovjetske Rusije v zvezi z nobenim reakcionarnim in ruskemu ljudstvu škodljivim izkoriščanjem. V socijalistični internacionali je organiziranih 46 strank s 7 milijoni članov.

Pokret Narodne radikalne stranke.

Občni zbor krajevne organizacije NRS v Mozlju.

Mozelj, dne 24. febr.

Navzlic izrednemu mrazu in sneženemu metežu se je danes zbralo »Pri Putretu« v Mozlju lepo število naših članov, da po nad dveletni dobi zopet enkrat čujejo osebno poročilo svojega voditelja ter začrtajo nadaljne smernice strankine politike v občini. Kot prvi pridejo na pozorišče vrli člani podobčine Škrilj s Fran Vardjanom, bivšim okrajnim kandidatom, na čelu, za njimi člani in prijatelji iz Kočarjev, Suhlega in Kačjega potoka, a najlepša je udeležba iz Mozlja, dočim ni iz Rajndola, kjer imajo baje nekak bal, nikogar. Točno ob treh prifrče sani iz Kočevja in iz njih izstopita predsednik Okrajnega strankinega odbora ter tajnik mestne organizacije Kočevje. Predsednik KO Mozelj Fr. Hiris, vrl in marljiv kmetovalec iz Verderba, pozdravi nazoče ter poda besedo okrajnemu predsedniku dr. Sajovicu iz Kočevja.

Dr. Sajovic izvaja, potem ko se je zahvalil za zvestobo, ki jo je izkazala organizacija pri občinskih in državnozbornih volitvah: Ko smo pred poltretjim letom na ravno tem mestu premostrivali potrebščine okraja ter programe in metode takratnih približno 20 strank v državi, smo prišli do uverjenja, da je edina resna in našim ciljem odgovarjajoča stranka v državi stranka srbskega seljaka in težaka, to je Narodna radikalna stranka. Slovenska naša javnost, pa tudi hrvatska, je strmela nad nami in našim kočevskim »Radikal«-om, toda mi smo šli svojo pot, ne brigajoč se za regljanje žab. Preteklost nam je dala prav; takrat navidezno močne stranke so se med tem pri volilnih diskreditirale in se bore za zadnje ostanke svojega obstanka ali pa so obsojene v brezplodno lokalno-provincijsko življenje, dočim naša NRS raste, se množi in prospa, ne samo v Beogradu, kjer vodi uspešno samodržavne vaje, ampak tudi v Vaši občini, kjer naraščajo njeni glasovi od volitev do volitev. Da bo porast tem sigurnejši in da vam ne bo begal volilcev kakšen širokousten agitatorček poljubne brezpomembne stranke, na katerih je Slovenija tako bogata, naj podam nekoliko podatkov, da boste lažje umeli sedanjí položaj in bodočnost političnega razvoja.

Ob prevratu je bila edina NRS sposobna voditi državno zunanjo politiko. Druge stranke so bile preneznatne, v večini pa vsled nezkušenje nevesče. Ko je po treh letih zunanja politična vprašanja kot so meje, pogoje obstoja države, pogodbe itd., v velikih potezah stranka rešila, je mogla obrniti večjo pozornost tudi notranjim državnim prilikam. Poskusila je vladati z različnimi strankami, toda po slabih izkušnjah je obtičala pri zvezi z demokrati in samostojneži. Bila pa je bridko razočarana. Njene zaveznice so še vedno pojmovale državo bolj kot eksploatacijski predmet nego kot najvišjo in vzvišeno organizacijo celotne ljudske sile. Prišlo je med drugim zlato avstroogrške banke, Bleurovo posojilo z izplačilom menda 15 milijonov dolarjev in pa — demokratični bančni direktor Plavšič (Smeh) ter njegov »dvig dinarja«. Kako se je ta »dvig« vršil, vam itak ne bo neznan. (Klici: »Dvignilo se je zlato in dolarje!«) No, radikalcí so nato poskrbeli, da se je dvignilo tudi demokrate, iz vlade namreč. Ker za tako koalicijsko so se radikalcí lebo zahvalili in šli rajši na volitve. Pod tež-

kimi takratnimi pogoji so izšli iz volitev, kot daleko najmočnejša stranka s 109 mandati od 313. Z Radičem znaša večina v parlamentu 157, brez njega 122 glasov. Ker so male stranke sklenile, da rajši podpirajo vladu kot pa bi šle v nove volitve, je morala naša stranka prevzeti vladu, posebno, ker so neodložljive državne potrebe klicale po takojšnjem delu in redu. Stranka je postavila vladu iz svoje srede pod silno neugodnimi okoliščinami: diskreditirana v inozemstvu, odprta meja proti Italiji, raztruvane finance s težkim primanjkljajem, vedno večja draginja in obubožavanje širokih ljudskih plasti ter vsled tega na celi črti gospodarsko propadanje in nezadovoljstvo. Stranka je šla takoj krepko na delo, postavivši si za program odstranitve teh nadlog ter uvedbo normalnih gospodarskih razmer. Najpreje je naš strokovnjak fin. minister Stojadinović ustavil padanje dinarja; ukrenil je vse potrebno, da se je začel večji izvoz kot pa uvoz v državo. Nato je povečal dohodke države, nad izdatke pa vpeljal strogo kontrolo. Istočasno je vlada olajšala politični pritisk izza demokratske ere; NRS je stopila v stike in pogajanja z vsemi strankami. To je bistveno olajšalo atmosfero ter pripravilo ugodna tla tako v gospodarskem kot v psihološko-političnem pogledu. S pametno zunanjo politiko se je vlada znebila notranjo konsolidacijo zavirajočih zunanje-političnih nasprotstev; pomiritev z Italijo pomeni tudi mir z Bolgarijo, Madžarsko in Albanijo. Inozemstvo in naši državljani so jeli zopet gledati z zaupanjem v našo državo in njeno bodočnost; dinar je jel rasti, državne finance so prišle prvokrat v ravnotežje, a trgovska bilanca izkazuje, da smo prvokrat v naši državi več v inozemstvo prodali kot pa od njega kupili: postali smo aktivni in prišli do one stopnje gospodarskega razvoja, ki se imenuje solidnost, ki je predpogoj blagostanja.

Sedaj ko je osigurano najvažnejše in najnujnejše, naše gospodarstvo, pa hoče naša stranka stopiti korak dalje: izenačiti hoče upravo in sodstvo po celi državi in pa uradniško vprašanje rešiti, kar bo gospodarski napredek in dobro upravo še bolj pospešilo. Pri tem koraku ji hočejo stopiti na pot različne provincijske federalistične in avtonomistične stranke, ki se hočejo zvezati tudi z najneizprosnejšimi centralisti, samo da bi zrušili radikalno vladu ter prepričali izvedbo ustave, ki bi utegnila napraviti konec marsikaki predvojni in povojni provincijskí veličini. Može bijejo boj brez upa zmage; ali bodo pomogli izven vlade stoječim centralistom do vlade, pri čemur bodo sami najbolj udarjeni, ali pa bodo izsilili nove volitve, katerih izid ni in ne more biti dvomljiv: bistveno pojačanje naše stranke, eventualno do nadpolovične večine v parlamentu, od 100 na 160 glasov. Ker v teh kratkih mesecih naše vlade je večina ljudstva uvidela, kaj pomeni naša stranka za državo; kdor danes ruši radikalno vladu, ruši gospodarsko konsolidacijo in finančno ravnotežje v državi ter uničuje življenjske interese od prvega podjetnika do zadnjega delavca. Lahko je razdreti težavno naše delo, toda kdo bo zidal dalje? Mesto nadaljnega dela za konsolidacijo razmer dobimo brezplodne in težke ustavne boje, v katerih bosta plačala račun naš dinar, to je naš davkoplačevalec, delavec in uradnik. Postavljeni bodemo zopet v leto 1919-20. To pa ni v interesu nikogar. Toda pisana družba nasprotnih strank in strančic pravzaprav sama neve, kaj hoče;

pravzaprav hoče vsak nekaj drugega. Dokler se ne zedinijo, bomo vladali in urejevali državo po začrtani poti dalje; ako pa žele volitve jih imajo pa lahko.

Pri takih okoliščinah moramo gledati, da bo naš okraj nastopil enotno in dostojno svojim ciljem. Naš okraj stoji pravzaprav pred težko gospodarsko krizo; krošnjarstvo in Amerika sta podvezana, gozdovi kažejo vedno večje pleše, golih skal pa ne moremo pretvarjati v kruh. Rabimo poti do morja, industrije in domače obrti, ako nočemo, da bode za pet let pel boben po naših vasičah. Pomagala nam pa ne bo kakšna provincijska stranka ali strančica, ki po Beogradu sada kljuko pritiska ampak samo močna in solidna vsedrjavna stranka s pametnim gospodarskim programom ter večšimi predstavitelji. Kratka doba radikalne vlade kaže, da kot taka prihaja samo naša NRS v poštev, ki si je pri zadnjih Vaših občinskih volitvah priborila časten vstop tudi v Vašo občinsko hišo ter pri državnozbornih volitvah pokazala še večji uspeh in ki je v občini torej že udomačena. Treba je le še večje propagande, discipline in pa medsebojnega umevanja in lepa bodočnost, ki temelji le v slogi, bo zajamčena.

Živahno odobravanje je sledilo govornikovim besedam in predsednik Hiris se je imenom organizacije za predavanje toplo zahvalil. Nato je podal predsedniško poročilo, iz katerega je razvidno, da je organizacija pridno sodelovala pri »Radikal«-u in pri okrajnih sejah ter se zlasti tudi brigala za javne interese občine in okraja. Pri volitvah je dobila stranka l. 1921 pri občinskih 46, pri državnozbornih l. 1923 pa 62 glasov. Sedaj šteje 86 članov. V blagajni nima organizacija nič; dolžna pa tudi ni nič. Na predlog predsednika Hiris se sklene prispevek po Din 3.— za člana in leto. Nato se pride k volitvam. Soglasno so izvoljeni: za predsednika Franc Hiris, posestnik v Verderbu št. 8; za podpredsednika Avguštin Aber, posestnik v Mozlju št. 2; za tajnika Lovro Kleindienst, učitelj v Škrilju; za blagajnika Vilko Stalzer, posestnik v Mozlju št. 21; njegov namestnik: Franc Röhthel, mizarški mojster iz Kočarjev št. 43; za odbornike in obenem zaupnike: Janez Höbner, tesar iz Verdrenga št. 8, Janez Putre, pos. in trg. iz Turkove Drage, Josip Putre, veletrgovec in posestnik iz Mozlja št. 41, Franc Vardjan, posestnik in trgovec iz Škrilja, Janez Verderber, pos. iz Kačjega potoka. Za revizorje: Jože Macele, posestnik v Mozlju 43 in Janez Stalzer, krojač istotam št. 85.

Naš blagajnik Vilko Stalzer je takoj nastopil svojo službo ter pobiral od navzočih letne prispevke; vplačalo se je 168 Din. Z zahvalo za udeležbo je predsednik Hiris zaključil občni zbor, pozivajoč k nadaljnjem delu in disciplini; nato se je vršila neprisljuna prosta zabava.

— Občni zbor krajevne organizacije NRS v Kranjski gori se je vršil v nedeljo, dne 3. februarja v gostilni g. V. Jurca. Udeležba je bila lepa. Predsednik je pozdravil navzoče ter podal v imenu zadržanega tajnika obširno poročilo o delovanju organizacije v minulemu letu od časa ustanovitve meseca julija. Nato je sledilo poročilo blagajnika, kateremu je zbor izrekel absolutorij. Vsi navzoči člani so soglasno izjavili, da hočejo brezpogojno varovati strankino disciplino. V odbor so bili izvoljeni: predsednik Ivan Kumer, prog. mojster v Kranjski gori, podpredsednik Drago Kavčič, postajenačelnik

v Kranjski gori, tajnik Avguštin Šabec, nadučitelj, blagajnik Vilko Jurca, gostilničar in posestnik v Kranjski gori. Odborniki: Rado Jesenko, drž. gozdar, Alojzij Peterman, pos., Fran Smuk, čevljar, Ivan Kersnik, prog. paznik, Franc Košir, pos. sin, Andrej Kerštajn, pos., za pregledovalca računov Miha Oitzl, str. gozdni čuvaj v Kranjski gori in Josip Šargo, prog. ar in Josip Šargo, prog. ar. Pri slučajnostih se je postavil sledeči program: ustanovitev aprovizacije, katere bi bili deležni člani krajevne organizacije vsled draginje življenjskih potrebščin v našem kraju. Izboljšanje prometnih razmer na prog. Jesenice—Planica. Nastavitev okrožnega, železniškega in sodniškega zdravstva v Kranjski gori itd. — Odborove seje se vršijo vsako prvo soboto v mesecu ob 20. uri v gostilni odbornika V. Jurca v Kranjski gori.

— **Krajevna organizacija NRS na Jesenicah** je imela 20. jan. svoj redni letni občni zbor. Dasi reorganizacija ni še čisto dovršena, je bila udeležba častna. Zbor je otvoril in vodil predsednik g. Veber, ki je uvodoma očrtal program in statute stranke ter očrtal delovanje krajevne organizacije od njene ustanovitve. Opozarjal je, da leži moč stranke v organizacijah in da so le iste poklicane voditi politiko po svojih sreznih in oblastnih odborih, ne pa poedine osebe, ki se hočejo organizacijam vsiliti. Ker pa je stranka v Sloveniji šele v razvoju in ni še vpostavljenih dovolj sreznih odborov, da bi se mogel vpostaviti oblastni odbor za Ljubljano, je potrebno, da imamo do vpostavitve istega neko posredno instance med organizacijami in glavnim odborom in to je — Akcijski odbor v Ljubljani. Izjavi, da se je odbor s tremi izjemami v tem sporu naslonil na Akcijski odbor, dočim so ostali trije skušali ustanoviti lastno organizacijo, kar pa jim ni uspelo. Prečitalo se je originalno pismo glavnega odbora v Beogradu na jeseniško organizacijo, v katerem glavni odbor izjavlja, da je z ustanovitvijo NRS za Ljubljansko oblast poverjen edino akcijski odbor v Ljubljani, čegar delovanje po vpostavitvi oblastnega odbora potom krajevnih in sreznih odborov samoumevno poneha. Zbor je soglasno odobril postopanje krajevnega odbora in ostro obsodil one, ki kršijo strankino disciplino in delajo s tem proti interesom stranke. Omenil je dalje, da je organizacija posredovala v nekaterih osebnih zadevah in imela popoln uspeh; v splošnem pa jo je oviral že imenovani spor. Vendar je dosegla glede meščanske šole, da se je otvoril 4. razred. Tudi resolucija glede doklad za delo v železniških tunelih je imela delen uspeh, ker se je nakazala definitivnim vsota 6000 Din. To pa še ne zadostuje. Doklade se morajo izvojevati tudi za delavce, ki delajo v tunelih. — Pri nato sledečih volitvah predsednika, podpredsednika in 8 odbornikov je bil ponovno soglasno izvoljen za predsednika g. Veber vključ njegov želi, naj prevzame predsedstvo druga osebnost, za podpredsednika pa g. Janko Mencinger, posestnik in tovarniški uslužbenec na Savi. — Ko so se obravnavali še nekateri drugi predlogi in se je končno sklenila letna članarina 10 Din, je predsednik s pozivom na intenzivno delo za razvoj stranke zaključil zbor.

— **Lesce.** V nedeljo 3. febr. se je vršil v Lescah sestanek članov NRS občine Lesce. Sestanek je otvoril g. Niefergal in podal besedo odposlancu jeseniške organizacije g. Vebru, ki je v enournem govoru pojasnil program in statute NRS. Pojasnil je delovanje stranke v Srbiji od njene ustanovitve do

prevrata in prešel potem na podrobni program stranke z ozirom na delavca, rokodelca in malega kmeta. Na jasnih vzgledih je dokazal brezplodnost delovanja dosedanjih slovenskih političnih strank, na drugi strani pa je predočil pomen in dobiček, katerega bi imel narod, če se oklene največje ljudske državne stranke. — Po njegovem govoru, ki je bil od navzočih živahno sprejet, se je takoj ustanovila krajevna organizacija, in se je izvolil odbor 8 članov. Za predsednika je bil ob splošnem pritrditvenju izvoljen g. Vinko Niefergal, ki se je zahvalil za izkazano zaupanje in obljubil, da bo vse svoje moči posvetil razširjenju stranke. Ko je še končno odbornik jeseniške organizacije g. Rastohar pozval navzoče, naj po svojih močeh delujejo med ljudstvom za razširjenje stranke, da se čim preje pokažejo vidni sledovi dela, je g. predsednik zaključil dobro uspeli sestanek.

— **Trbovlje.** V nedeljo, dne 2. marca priredi krajevna organizacija Narodne radikalne stranke pestri družabni večer, na katerega so vabljeni vsi člani, somišljeniki in prijatelji. NRS. — Tajništvo.

— **Izstop iz stranke.** Gosp. Anton Kastelic iz Zagorja ob Savi je izstopil iz stranke.

VABILO

na občni zbor Krajevne organizacije NRS Borovec, ki se vrši dne 2. marca 1924 v gostilni Briški ob 3. uri popoldne.

DNEVNI RED:

1. Pozdravi.
2. Referat o političnem položaju in smericah državne politike NRS. Predava dr. Ivan Sajovic iz Kočevja.
3. Poročilo predsedstva, tajnika in blagajnika.
4. Vzprejem novih članov.
5. Volitve.
6. Stučajnosti.

Po občnem zboru prosta zabava.

Za odbor NRS Borovec:

Karl Černe, Matija Mihič,
tč. predsednik, tč. tajnik.

Dopisi.

d **Zabnica pri Škofji Loki.** Nekti škofiološki demokrat, sicer velika ničla v vsakem oziru, je poslal iz našega kraja ljubljanskemu demokratskemu listu, ki ga imenujejo pri nas »Spisovnik ljubavnih pesmic in afer«, silno brihtno poročilo, kjer prorojuje napredni Žabnici demokratsko bodočnost in imenuje radikalno stranko — kot stranic! Ubogi, pomilovanja vredni »inteligent« s svojo »velikansko« demokratsko stranko! Steer mu pa tega niti ne zamerimo, ker smo prepričani, da tega ni napisal iz zlobe in hudobije, ampak iz — nevednosti. Kako naj ve podedžski demokratiček, ki bere samo jutrovske afere, kaj je Narodna radikalna stranka? Toda upamo, da bo zvedel kmalu, kajti pri nas smo z navdušenjem pozdravili gibanje Narodne radikalne stranke v Sloveniji, ki je kot edina in največja državna stranka zmožna pomagati zlasti srednjim slojem in še posebej našemu kmetu.

d **Trbovlje.** Občinska opekařna v Trbovljah se oddaja v najem. Neverjetno je, da je ostal nov krov 4 mesece nepokrit celo zimo na dežju in snegu. Najslabši gospodar v dolini ve, da je prvo delo, da se nova streha pokrije z opeko ali vsaj za silo z deskami, katere poseduje občina v večji množini, ki tudi prhni jo že pol leta pri občinskem kozolcu na snegu in dežju. Tudi občinski kamnolom, ki je edino aktivno podjetje občine, se ponuja v zakup. Radovedni smo, kje bodo dobili potem začasno brezposelni delavci — ki se vedno obračajo na občino — vsaj začasno delo in zaslužek? Kaj pa občinska vozila in konji, ki ne prinašajo občini nobenega dobička! Ali se ne bodo dali v našem — boljše — prodati? Ali ne bi bilo umestneje, da se veliki dolg občine pri Mestni hranilnici v Ljubljani à 10 in pol odstotkov plača iz občinskih vlog v hranilnici kmetijskih občin, ki se obrestujejo à 9 odstotkov? Občina si prihrani

1 in pol odstotka, in to znaša mnogo deset tisoč na leto. Ali je v skladu z občinskim redom, da je občinski urad naročen na mnogo političnih časopisov? Sedaj razumemo, zakaj so se naklade na zaklano živino, meso, slanino zvišale na 100 odstotkov, ki so povzročile silno naraščanje cen teh življenjskih potrebščin v Trbovljah. Dinar raste, a z njim tudi cene najvažnejših življenjskih potrebščin v Trbovljah. Kje je tržno nadzorstvo? Meso III. vrste v Trbovljah stane kg 96 kron, v Mariboru 80 kron, slanina v Trbovljah kg 148 kron, v Mariboru 100 kron, jajca v Trbovljah 9 kron, v Mariboru 4 krome itd. — Zadnji čas je, da se imenuje sosvet, kjer bi občani podali svoje težnje in z nasvetom zboljšali občinske razmere. Trboveljski opazovalec.

d **Cerknica.** Te dni so se pri nas igrali otroci vojake. Med igro so iztaknili pod nekim kozolcem nabasano vojaško puško, katero je pograbil mali Stanko Krap in pomeril ž njo na »sovražnika« starejšega Vinka Repiča. Puška se je izprožila in kroglja je zadela Vinka v desno roko ter ga močno poškodovala. Dečka so prepeljali v ljubljansko bolnišnico.

d **Kamnik.** V Mekinjah je te dni pogorelo gospodarsko poslopje posestnika Plevela. Na lice požara sta prihiteli kamniška in smodniška požarna bramba, katerima se je posrečilo obvarovati pred ognjem hišo in sosedna posestva. Orožniki so aretirali Plevelovega sina, ker je osumljen požiga in ki se je najbrže maščeval nad očetom, ker je ta izročil posestvo njegovi sestri. Stari Plevel je že del časa dobival grozilna pisma. Tudi so že večkrat našli razne priprave za požig.

d **Šmarje na Dolenskem.** S preureditvijo dostave poštnih pošilk po selskem pismonošji so na splošno zadovoljni vsi prizadeti. Ob pondelkih in četrkih se raznaša pošta v Podgorici, Gor. Slivnici, Malem Lipoglavu, Repčah itd.; ob torčkih in petkih pa v Paradišču, Podgorici, Gor. Slivnici, Mal. Lipoglavu itd. Zeleli bi, da se pošta tudi v bodoče redno in pravočasno dostavlja.

d **Novo mesto.** V Bršljinu je umrla gospa Marija Pikel. Nedavno ji je umrl mož. Oba je zadela kap.

d **Ptuj.** Občina je zvišala mostnino pri dravskem mostu sledeče: Za dvovprežen voz 1 Din, za enovprežen voz 50 par, za vsako gnano živino 50 par, za osební avto 5 Din, za tovorni avto 10 Din, za priklopni voz k tovornemu avtu 5 Din. Mostnine so oproščena vojaška, državna in mestna vozila ter gasilsko društvo.

Tedenske vesti.

— **Urnine južnim železničarjem.** Ko je svoječasno min. n. r. dr. Niko Županič posredoval v Beogradu, da se priznajo tudi profesionistom in delavcem južne železnice urnine, ki so upeljane pri državnih železnicah, so mu na merodajnem mestu obljubili, da ugodijo tej potrebi osebja. Sedaj pa smo zvedeli, da so dobila največja službena mesta, kjer je delo vsled zaposlenosti najbolj komplicirano, nalog za izdelavo tozadevnih predlogov. Z upeljavo novega premijskega sistema poleg urnine v delavnicah v Mariboru se bo gmotni položaj delavcev v mariborskih delavnicah izdatno izboljšal.

— **Današnji številki** so priložene položnice za one naročnike, ki zadnjič pomotoma niso dobili položnic. Dolžnost vsakega našega pristaša je, da se naroči na svoje strankino glasilo.

— **Vsled obilice organizacijskih poročil** je moralo topot izostati mnogo drugega gradiva.

— **Kralja Aleksandra luka,** 24. t. m. so prevzele naše oblasti Delto in Baroš brez posebnih svečanosti. Občinski svet na Sušaku je v izredni seji povdaril, da Sušak ne bo nikdar pozabil neodređenih bratov. Dosedanjo luko Baroš je prekrstili občinski svet v luko kraja Aleksandra, Barkino v Karagiorgjevo luko in »mrtni kanal« v Supilov kanal.

— **Za župana v Novem mestu** je bil na podlagi sporazuma med NRS in »Gospodarsko« izvoljen odvetnik dr. Josip Režek. za občinske svetovalce pa gg. Ogrič, Petrič, Pauser, Ogorevc, Kastelic in Buk.

— **Volilni imeniki** v Ljubljani izkazujejo 12.621 volilcev za občinske volitve in 13.132 volilcev za volitve v narodno, oblastno in srezko skupščino. Volišč je določeno 18. Volilni imeniki bodo javno razgrnjeni na magistratu.

— Umrl je na Dunaju v tamkajšnjem sanatoriju narodni poslanec Risto Popović, znani črnogorski federalist.

— Starokatoliška cerkev priznana. Vlada je priznala starokatoliško cerkev, ker je ugotovila, da spada v smislu ustave med priznana veroizpovedanja.

— Velika železniška nesreča. 23. t. m. se je na progji med Siskom in Sunjo v bližini Blinskega kuta dogodila velika železniška nesreča. Vслед slabe proge je skočil s tira vlak, poln vojaških novincev iz Stipa, namenjenih za garnizije v Sisku in Karlovcu. Enajst vagonov se je preobrnilo, trije pa so bili popolnoma razdejani. Na kraj nesreče je odšla takoj vojaška pomoč s sanitetnim oddelkom. Strojvodja in kurjač sta ostala nepoškodovana, pač pa se je močno onesrečilo okoli 20 vojaških novincev. Materijalna škoda je velika.

— Še ena železniška nesreča. Pri brzovlaku Beograd-Ljubljana so 23. t. m. skočili s tračnic trije vagoni. Človeških žrtev ni bilo.

— Razpisana pošta. V Polhovem gradu je razpisana služba poštnega odpravnika.

— Razpis poštne službe. V Selnici ob Dravi je razpisano mesto poštnega odpravnika. Prošnje se vlagajo na direkcijo pošte in telegrafa v Ljubljani.

— Za regulacijo Save v Sloveniji je odobril ministrski svet kredit v znesku 370.000 Din.

— Udruženje ratnih invalida z vsemi okrožnimi, srezkimi, krajevnimi odbori in podružnicami je oproščeno od taks.

— Znižanje krušne cene v Dubrovniku. Obrtna oblast v Dubrovniku je določila, da se morajo cene kruha znižati za 25 par pri kg.

— Obmejni policijski komisarijat v Čakovcu se je s 15. t. m. preselil v Doljno Lendavo.

— Obsojeni hrvatski kmetje. Zagrebško sodišče je zaradi napadov na orožnike v Stubici obsodilo 15 kmetov na kazni od 2 do 6 mesecev, 15 pa je bilo oproščeno.

— »Nezgodna« radičevskega republikanca. Te dni se je pripetil v Dolnjem Miholju dogodek, ki je povzročil veliko živahnost med prebivalci. Radičev I. P. je mislil, da je republika že proglašena in priredil veliko »slavo«. Proslavljal je republiko dan in noč. Drugo jutro pa so našli orožniki pred svojo postajo I. P. zvezanega na vozu. Radičev je prijavil, da so ga neznanj roparji okradli, zvezali in pripeljali pred orožniško postajo. Orožniki so uvedli takoj preiskavo, ki se končala s precej nepriljetnim uspehom za Radičevega prijatelja. Ugotovili so namreč, da je I. P. ves denar zapil in zakvartal, da se je vsled neprijetnosti pred svojo družino, kateri je zapil denar, sam zvezal, sedel na voz in se pripeljal pred orožniško postajo!

Socijalni vestnik.

— Vladna podpora brezposelnim v Zagrebu. Vlada je na predlog ministra za socijalno politiko dovolila kredit v znesku 50.000 Din kot podporo brezposelnim delavcem v Zagrebu.

— Vprašanje nezaposlenosti. Te dni je izšel v Ženevi protokol glavne skupščine Družbe za pobljanje nezaposlenosti, ki se je vršila v septembru 1923 v Luksemburgu. Protokol vsebuje tudi vprašanja, ki se bodo obravnavala na kongresu socijalne politike v Pragi, ki se prične 24. oktobra. Pred otvoritvijo kongresa bo zborovalo predsedstvo mednarodne Družbe za pobljanje nezaposlenosti.

— Delovni čas v Angliji. Angleški minister Thomas je izjavil, da bo angleška vlada sklicala za 21. marec konferenco, na kateri se bo razpravljalo o vprašanju osemurnega delavnika.

— Stavka angleških pristaniških delavcev še vedno ni končana. Na delo so šli večinoma le člani udruženja transportnih delavcev, dočim mezdni delavci nadaljujejo stavko. Ladjedelniški delavci nikakor nečejo sprejeti predlagane ureditve mezdne stavke. Macdonaldova vlada je izdala obvestilo, v katerem pravi, da bo v slučaju potrebe primorana nastopiti zelo enezgično in sicer zato, ker povzroča stavka pomanjkanje živeža in podražitev življenjskih potrebščin.

— Med hamburškimi pristaniškimi delavci in njihovi delodajalci je prišlo do sporazuma glede deveturnega delavnika. Delavci so pristali na 54-urno tedensko delo, za kar dobijo nekoliko zvišane plače.

— Delovni red v nemških bankah. Delovni čas v nemških bankah je določen na 8 ur dnevno, ob sobotah pa na 6 ur. V slučaju potrebe se more delovni čas zvišati na 54 tedenskih ur, ne da bi bilo uradništvo plačano za čezure.

Gospodarstvo.

Dober napredek.

Naš izvoz v l. 1923.

Po podatkih glavne carinske direkcije se je izvozilo lani iz naše države za 8 milijard 50 milijonov. Ker še niso znani podatki o celokupnem uvozu l. 1923, se ne more še ugotoviti natančno, koliko je znašal uvoz, toda sodeč po prvih šestih mesecih, ko je znašal uvoz 3.796 se more reči, da bo trgovinska bilanca za l. 1923 popolnoma aktivna, če tudi bi znašal uvoz v zadnjih šestih mesecih nad 4 milijarde.

Dejstvo, da so naše železnice mogle obvladati to veliko količino izvoza, dokazuje, da se tudi naš promet polagoma razvija in napreduje skupno z domačo produkcijo.

Istovrstno s povečanjem izvoza, z aktiviranjem trgovinske bilance in z napredkom prometa so se večali tudi državni carinski dohodki.

To so ugodni znaki, ki kažejo, da bomo kmalu izbrisali primanjkljaje v državni bilanci, da zagotovimo dinarju njegovo polno vrednost in da povzdignemo naš prestiž in ugled. Potem bo lahko uzadovoljiti ogromne investicijske potrebe v državi in razviti gospodarsko moč naše ujedinjene domovine, kar bo ustvarilo pogoje za še večji razvoj na vseh poljih.

V mesecu decembru lani je znašal naš izvoz v primeri z izvozom v istem mesecu l. 1922:

	Ton	Din
december 1922	179.178	278.250.695
» 1923	274.837	827.974.102
decembra 1923 v eč	95.659	549.823.497
		ali
	53.38%	197.67%

Glavni predmeti našega izvoza v lanskem decembru so bili: stavbeni les 114,3 milijonov Din, suhe češplje 91,4 milijonov dinarjev, meso in izdelki 84,6, goveja živina 65,3, žito 51,1, jajca 48,2, prašiči 38,2, pšenična moka 28,2, koroza 17,8, sadje (sveže) 16,6, drobnad 16,4, cement 15,0, potem rudnine, konji, fižol, svinec itd.

V letu 1923 je znašal naš celokupni izvoz v primeri z izvozom l. 1922:

	Ton	Din
1922	2.213.881	3.691.166.163
1923	3.025.914	8.048.843.930
V letu 1923 v eč	812.033	4.357.677.767
		ali
	36.67%	116.05%

Kakor je razvidno, se je lani naš izvoz zelo povečal tako glede količine kakor glede vrednosti.

Razvoj našega izvoza od ustanovitve naše nove države je sledeči:

	Ton	Din
1919	282.679	686.845.040
1920	915.186	1.320.696.055
1921	1.583.668	2.460.737.562
1922	2.213.881	3.691.166.163
1923	3.025.914	8.048.843.930

Naš izvoz se torej povečuje od leta do leta. Zlasti pa v oči povečanje v zadnjem letu. Kljub temu pa naš izvoz niti lani ni dosegel polne mere izvozne sposobnosti naše države.

Razvoj uvoza kaže sledečo statistiko:

	Ton	Din
1919	154.038	2.973.955.576
1920	418.673	3.419.357.682
1921	686.179	4.058.563.605
1922	1.093.982	6.330.742.446
1923 (l. pol.)	427.310	3.795.218.219

Razmerje vrednosti izvoza napram vrednosti uvoza je bilo v odstotkih sledeče:

1919	23.03%
1920	38.10 »
1921	59.69 »
1922	57.29 »

Iz teh števil je razvidno, da naša država napreduje v vsakem oziru, kar je v prvi vrsti zasluga sposobnih mož, ki vodijo državo k lepši bodočnosti.

— g Mariborski poročevalec zagrebškega »Morgena« se je že večkrat spozabil, toda zadnje dni je povzročil v Mariboru in drugod v Sloveniji veliko ogorčenje s svojim tatarskim poročilom o insolventi kar 70 podjetij. Ta način plačanega poročevanja silno škoduje naši stvari in bi bilo dobro, da kdo na drastičen način pouči mariborskega poročevalca, kaj sme in česa ne sme pisati za mastno plačilo.

— g Gospodarski muzej v Beogradu. Poljedelsko ministrstvo je izdelalo načrt za velik gospodarski muzej v Beogradu, kjer bodo razstavljeni domači pridejki. Predlog bo predložen narodni skupščini.

— g Češkoslovaškega železa smo uvozili l. 1923 za 11.084 ton v vrednosti 1.139.000 Din.

— g Plačevanje taks in država. V pravnih poslih, ki so podvrženi plačevanju taks in v katerih sodeluje tudi država, plača takse samo zasebnik, ne pa država.

— g Novi sejmi v Veliki Loki. Vlada je dovolila Veliki Loki štiri nove letne sejme za živino, konje, drobnico in kramarsko blago. Novi sejmi bodo 18. marca, 21. junija, 30. avgusta in 16. decembra. Stara seima se vršita 12. maja in 25. julija.

— g Kam izvažamo. Lani se je do konca oktobra izvozilo iz naše države največ v Avstrijo in sicer za 1 milijardo 838 milijonov Din. V Ukrajino smo izvozili za 1 milijardo 812 milijonov dinarjev. V Češkoslovaško za 520 milijonov dinarjev. V Švico za 441 milijonov. V Grško za 334 milijonov. V Francijo za 320 milijonov. V Madžarsko za 314 milijonov. V Nemčijo za 278 milijonov in v Anglijo za 148 milijonov dinarjev.

— g Jajca na zagrebškem trgu se prodajajo komad po 1.50 Din, drobnejša po 1.25 Din. Cena masti se je znižala od 35 Din na 32.50 Din.

— g Cene žitu. Na novosadski produktivni borzi notirajo cene žitu: pšenica 325, ječmen 325, koroza 245, pšenična moka št. 0 500, pšenična moka št. 6 300 Din.

— g Izvoz lesa v Italijo se je v zadnjem času zelo povečal. Italijanski trgovci izvažajo namreč naš les na Španjo.

— g Italijanska banka v Zagrebu? Nemški Histi poročajo, da nameravajo Italijani ustanoviti v Zagrebu veliko italijansko banko, oziroma nameravajo prevzeti več zagrebških bank.

— g Carinski dohodki so v prvi desetini februarja znašali 40.260.203 Din. Ljubljanska carinarnica je imela v tem času dohodkov 3.782.357, mariborska 2.411.239, Rakek 637.482, Celje 569.200, Jesenice 289.631 in gornjeradgonska 117.379 Din.

— g Olajšave malim prodajalcem živine je dovolilo finančno ministrstvo v novi carinski tarifi za izvoz živine.

— g Ladjedelnic v naši državi je 33, od katerih pa je popolnoma uporabna le ladjedelnica v Kraljevi. Razven splitske so ostale vse neznačne.

— g Za železniško zvezo med Beogradom in Banatom. V zadnjem času so začeli zopet razmišljati o neposredni zvezi med Banatom in Beogradom. Zamišljena sta dva načrta: po enem naj bi se Donava premostila pri Pančevu in proga naj bi šla ob Donavi do Beograda. Po drugem načrtu naj se od proge Bečkerek—Pančevo zgradi stranška proga v Bačko, ki bi šla pri Zemunu čez Donavo in imela izhod na zemunski kolodvor. Na tej progji bi se razvil tudi mednarodni promet z Romunijo.

— g Proga Niš—Banja—Slatina. Niški okrožni odbor je sklenil, da zgradi železnico, ki bo vezala Niš in Slatino preko Banje. Zgradbo je povzročil zasebni delniški družbi, ki bo uporabljala progo 45 let, nakar pripade proga brez vsake odškodnine niškemu okrožju.

— g Petrolejske koncesije v Rusiji za Italijane. Petrolejska koncesija v Gecrgiji je oddana konzorcij milanskih bankirjev in kapitalistov, ki so skupno z belgijsko skupino ustanovili posebno društvo. Koncesija obsega ozemlje 20.000 hektarjev in leži v bližini železniške proge Baku—Tiflis—Batum. Oddaja velja za 33 let. Družba mora odstopiti ruski vlad gotov odstotek nafte in ostalih proizvodov. Instalacija in stroji so carine prosti. Po 33 letih odstopi družba ruski vlad vse ozemlje in vse naprave brez odškodnine.

— g Kovan denar v Nemčiji. Nemška vlada namerava spraviti v promet kovan srebrni denar v vrednosti 500 milijonov zlatih mark.

— g Primanjkljaj italijanskih državnih železnice se je zmanjšal lani za 351 milijonov lir. Število uslužbenecv se je zmanjšalo za 21.404 oseb.

Zanimivosti.

Po tridesetih letih našel svojo mater.

Leta 1894 se je rodil v dunajski sirotišnici deček, ki so ga po njegovi materi, ubožni delavki vpisali kot Antona Emmerlinga. Dunajska občina ga je kot osemletnega otroka izročila v oskrbo neki ženski v češko vas Vseradov, kjer je živel do svojega desetega leta na stroške dunajske občine. Ker ni hotel nihče več plačevati zanj, ga je dobra ženska obdržala še naprej pri sebi. V Hlinskem se je učil za krojača. Svoje matere ni poznal. Šel pa je vendarle na Dunaj, ker je upal, da najde tam svojo mater. L. 1914 je prišel na Dunaj, kjer je delal skoraj eno leto in iskal svojo mater, ki je pa ni mogel najti. L. 1915 je moral k vojakom. Pridelili so ga nekemu češkemu polku, ki je šel na fronto. Iz italijanskega ujetništva se je vrnil na Češko, kjer je delal v raznih krajih. Ker pa je vsled industrijske krize doletela tudi njega nezaposlenost, ter se je hotel izseliti v Francijo. Ker pa je avstrijski državljani, mu francoski konzul v Pragi ni mogel dati vizuma. Zato je odšel na Dunaj, kjer tudi ni dobil vizuma, pač pa je našel svojo mater. Na policiji so mu sicer rekli, da ni naznanjena nobena ženska z imenom njegove matere, — ki se je medtem omožila. Toda našel je svojo botro, sestiro svoje matere, ki mu je povedala materino bivašče na Dunaju.

Poslančeva zadrega.

«Cri de Paris» poroča o sledečem zanimivem dogodku v francoskem parlamentu: Mlad poslanec se je na parlamentarnem hodniku približal ministrskemu predsedniku Poincaréju in ga nagovoril. »Reklil so mi,« je pričel, »da ste odložil odgovor na mojo interpelacijo v večnost.« — »Res je!« je odgovoril Poincaré. Poslanec: »Potem sem mislil. Rad bi se namreč poročil z neko gospodično iz mojega volilnega okraja, ki pride v petek nalašč v Pariz, da posluša moj govor v zbornici. Ako me ne sliši govoriti, bo zgubila zaupanje v mojo prihodnost in jaz se bom moral odreči svo-

jim zakonskim načrtom.« Poslančeva prošnja je min. predsedniku tako ugajala, da se je premislil in domislil, da je v Franciji poroka zelo patriotično delo. Časopis prstavlja: To je vzrok, da je ministrski predsednik zadnji petek pristal na spremembo dnevnega reda in da je odgovoril na interpelacijo podjetnega poslanca.

Izpred francoskega sodišča.

Te dni se je zgodilo neke v Franciji sledeče: Sosed je tožil soseda, da je njegova živina pojedla in uničila gotovo količino krušnih drobtin, ki jih je postavil na dvorišče, da se posušijo.

Sodnik je vzel tožbo z vso resnostjo v pretres ter obsodil krivega soseda na 120 frankov odškodnine. Sodnik je motiviral razsodbo z zanimivimi podatki. Izjavil je, da sosedova nemarnost ni oškodovala samo drugega soseda, temveč je oškodovala tudi vso državo, ki preživlja sedaj težko krizo krušnega vprašanja. V času, ko se v Franciji cena kruhu neprestano dviga, so francoska sodišča dolžna, vzeti v zaščito vsako drobtinico francoskega kruha.

Lev razmesaril igralca.

Filmska tvrdka »Ambrosia« v Rimu je hotela napraviti nov film po romanu »Quo vadis«. Dogovorila se je s krotiteljem levov Schneiderjem, ki ima 50 levov, od katerih jih je dal 26 na razpolago za filmovanje.

Popoldne 5. t. m. je bila na vrsti slika z levij romanu »Quo vadis«, in sicer ona slika, ki naj bi predstavljala usmrtilcev kristjanov. Napravili so balkon za statiste. Balkon je bil visok približno 4 in pol metre. Arena je bila razdeljena na dva dela. Na eni strani naj bi bili mučniki, na drugi strani pa lev. Krotilec levov je prišel osebno k predstavi, ki je izvršil še preje preizkušnjo z levji, katera se je dobro obnesla. Popoldne ob 3. uri se je pričela predstava. Statisti so šli v svojo ložo. Med njimi je bil kot senator tudi petdesetletni igralec Palombi.

Ko so spustili leve iz kletk, je Levinja nenadoma skočila sredl med igralce, kar je povzročilo nepopisno paniko. Vse je drvečlo k izhodu. Le-

vinja se je vrgla na igralca Palombija in ga objela z ostrimi in močnimi kremplji. Vsi razven njega so se rešili.

Levinja je popadla nesrečnega igralca za vrat. Igralec se je v smrtne strahu branil, pri čemur je izgubil ravnotežje in padel v areni. Levinja, ki je začutila kri, je skočila za njim in ga popolnoma razmesarila.

Krotilec je pognal takoj ostale leve, ki so tudi že postali nemirni, v kletke. Mlad fotograf Granato, ki je imel slučajno pri sebi revolver, je ustrelil šestkrat na Levinjo in jo ranil na hrbtu. Levinja je nato pustila ubogega igralca, ki pa je bil že strašno izdejan. Prenesli so ga v bližnjo vojaško bolnico, kjer je kmalu umrl.

Voditelji filma in režiserji so neznanu kam izginili. Eden režiserjev je bil sin D'Annunzia. Policija je uvedla strogo polizevanje.

Zanimiv lov za tatam.

Pred dobrim tednom je neki Karel Heinrich s pomočjo ponarejenih listin poneveril bogatemu veletrgovcu Schnellu 140.000 dolarjev, nakar je nemudoma izginil iz Hamburga. Veletrgovec je poneverbo takoj naznanil policiji ter se v spremstvu nemških policajev napotil za goljufom. Iz Hamburga do Kelmorajna so se vozili v zrakovlopi, od tam do Brennerja v avtomobilu in od Brennerja skozi celo Italijo do Messine v vlakcu. Na messinskem kolodvoru je veletrgovec dohitel Heinricha v trenutku, ko se je hotel odpeljati v Taormino, ter ga izročil orožnikom. Pri aretirancu so našli samo še 16.800 dolarjev.

* **Eksplozija cigarete.** V Ortoni na Laškem je kadil 14letni Nikolaj Nenna cigareto po končanem delu. Naenkrat je cigareta eksplodirala in ranila dečka na obrazu, na prsih in na rokah. Oblasti so takoj zaprele tobakarne in uvedle strogo preiskavo.

Lastnik: Konzorcij »Rad. Glasnika«.

Urednik: Ivan Podržal.

Odg. urednik: Ivo Kisovec

Tiska »Zvezna tiskarna«.

Nov Sherlock Holmesov doživljaj.

A. Conan Doyle: Hudičeva noga.

(Iz angleščine prevel P. V. B.)

(Nadaljevanje)

— In potem, gospod? je dejal Holmes resno.

— Ničesar vam ne bom prikrival, gospod Holmes. Razložil sem vam že svoj položaj napram rodbini Tregennis. Ljubil sem sestro in bil prijatelj bratov. Neka denarna zadeva je bila sprla Mortimerja z rodbino, toda ta stari preprij je bil navidezno poravnani, govoril sem z njim kot z drugimi. Bil je zahrbtni človek, ki je vedno imel svoje načrte. Pri raznih drilikah mi je njegovo obnašanje vzbujalo sum. Toda nisem imel vzroka, da bi se z njim preprijal.

— Neki dan, ni tega štirinajst dni, je prišel k meni na obisk in pokazal sem mu nekatere svoje afriške zanimivosti. Pred vsem sem mu pokazal ta prah in mu razložil njegove čudne lastnosti, moč, ki jo vsebuje, da razdražuje možgansko živčevje, od katerega je odvisen utis groze in kako so nesrečni črnci, katere prisili duhovnik njih rodu, da ga preiskusijo, ker so obsojeni na smrt ali na blaznost. Dodal sem, da ta strup ne zapušča v telesu nobenega vidnega sledu, ki bi ga mogla najti evropska znanost. Niti za trenutek nisem zapustil sobe, toda brez dvoma se mu je že isti dan posrečilo izmakniti gotovo množino strupa, med tem ko sem odpiral svoje omare in se sklanjal nad školjke. Spominjam se, da me je natančno spraševal, koliko strupa je treba in čez koliko časa se pokaže učinek.

— Nisem več mislil na to stvar, ko sem dobil vikarjev telegram v Plymouthu. Zločinski Mortimer Tregennis si je dejal, da bom že na morju in me tako ne bo več mogoče obvestiti, in da bom spet nekaj let izgubljen

daleč v notranjosti Afrike. Toda vrnil sem se takoj. Naravno, da ko sem zvedel za potankosti drame, nisem dvomil, da se je stvar izvršila s pomočjo mojega strupa. Prišel sem k vam, da se preprijam, ali slučajno morda je kaka druga razlaga ne bi bila mogoča. Toda ni je bilo. Jaz sem si bil na jasnem: iz denarnih vzrokov in morda v upanju, da postane upravitelj družinskega premoženja, če vsa rodbina zblazni, je Mortimer Tregennis upotrebil korenino hudičeve noge, umoril svojo sestro Brendo in spravi oba svoja brata v blaznico.

— Ali naj bi poklical pravico za pomoč? Toda kako bi bilo mogoče kaj dokazati? Ni zadostovalo, da sem vedel za resnico: ali bi deželni porotniki verjeli moji fantastični pripovedki? Ponavljam vam, Mr. Holmes: živel sem večji del svojega življenja izven zakona in sem slednjič prišel tako daleč, da ubogam samega sebe. V tem slučaju sem storil isto. Odločil sem, da si bo zadal Mortimer Tregennis enako usodo, kot jo je pripravil drugim. Ali bolje rečeno, sam sem lastnoročno izvršil obsodbo.

— Povedal sem vam vse, kar vam imam povedati. Ostalo ste itak sami odkrili. Točno je, da sem po noči, v kateri nisem zatisnil očesa, zelo zgodaj zapustil svoje stanovanje. Ker sem vedel, da bo Mortimer Tregennis še spal, sem vzel, kakor ste pravilno omenili, malo peska s kupa, ki se nahaja pred ograjo in vrgel sem ga na okno njegove sobe. Prišel je dol in me spustil skozi okno v salon. Povedal sem mu, da vem, da je on zločinec, in da prihajam kot sodnik, in da hočem obenem izvršiti obsodbo. Moj samokres ga je tako preplašil, da se je zgrudil na stol. Prižgal sem

svetiljko, stresel prašek nanjo, stopil iz sobe in čakal pred oknom. Pripravljen sem bil streljati na Tregennis, če bi bil skušal ubežati. Umrl je v petih minutah. O, moj Bog, ta smrt! Toda ostal sem trd; pretrpel ni nič drugega kot moja uboga zaročenka. To je moja povest, Mr. Holmes. Tu me imate, razpolagajte z menoj, kakor vam drago.

Holmes je za trenutek molčal.

— Kakšne načrte ste imeli? je dejal slednjič.

— Imel sem namen izginiti spet v sredo Afrike. Moje delo tam še ni niti končano do polovice.

— Idite in delajte, kar je vaše delo, jaz vas nikakor ne bom zadrževal.

Doktor Sterndale se je zravnil v vsej svoji velikosti, se resno priklonil in odšel. Holmes si je prižgal pipo.

— Priznati moram, Watson, da nihče ni zahteval, naj to zadevo preiskujemo. Preiskovala sva popolnoma na svojo pest in tudi nadalje bova ravnala, kakor bova hotela. Meni da ne misliš naznaniti Sterndala?

— Nikakor ne, sem mu odgovoril.

— Jaz nisem nikoli ljubil, Watson; toda če bi bil kdaj ljubil in bi izvoljenka mojega srca našla tako žalosten konec, morda, kdo ve, bi se bil obnašal kot ta lovec levov, ki ne pozna zakonov. Nočem te imeti za otroka in ti na široko razlagati, kako sem zadevo odkril. Rdeči pesek, ki ga je nekdo vrgel na Tregennisovo okno, je bila točka, od katere sem šel naprej: Takega peska ni v vikarjevem vrtu. Šele tedaj se je moja pozornost obrnila na doktorja Sterndala, ko sem zapazil poleg njegove hiše kup takega peska. Svetiljka, ki so jo bili prižgali ob belem dnevu in strup, ki je bil ostal na kapi nad njo, sta bila dva člena verige precej jasnih dejstev. Pustiva, dragi moj Watson, to povest in vrni se k študiju cornwalliškega dijalekta, ki je skromna veja velikega keltskega jezika.

Konec.

Najcenejši pisalni stroji

stari ali novi
v mehanični delavnici

Ludvik Baraga, Ljubljana,
Selenburgova ul. 6/1.
Pisarniške potrebščine!

Brzo - brzo

na vlak v Celje v veletrgovino
R. Stermecki, kjer kupite letos

sukno

za moške in volneno za žen-
ske obleke, parhent, belo, pi-
sano in rujavo platno, kakor

tudi vso drugo manufakturno robo po čudovito
nizkih cenah. V lastnem interesu se vsakemu pri-
poroča, da enkrat poskusi kupiti v veletrgovini

R. STERMECKI, CELJE.

Trgovci engros-cene.

razredni moderni brzo-pisalni stroj.

STOEWER RECORD

Vrhunec finomehanike.

Zastopstvo Lud. Baraga, Ljubljana,
Šelenburgova ulica števil. 6/1.

Zvezna tiskarna in knjigarna

Wolfova ul. 1 v Ljubljani Marijin trg 8

Izdeluje vsakovrstne
tiskovine, knjige, bro-
šure, poslovne knjige,
bloke, note, tabele,
vstopnice, razgled-
nice, naročilne knji-
žice, lično, hitro in
po konkurenčnih
cenah

Moderna knjigoveznica.

Zvezna knjigarna

Marijin trg 8 Ljubljana Marijin trg 8

Zbirke pesmi:

I. Albreht: Slutnje	broš. 6.—	Din	vez. 8.—	Din
J. Glaser: Pohorske poti	6.—	"	" 8.—	"
Igo Gruden: Narcis	10.—	"	" 12.—	"
Igo Gruden: Primorske pesmi	10.—	"	" 12.—	"
Tagore-Gradnik: Vrtnar	20.—	"	" 23.—	"

Zahtevajte cenik!

Jadranska Banka d. d. Beograd

Centrala (začasno) Ljubljana.

Delniška glavnica: Din 60,000.000.— Rezerva Din 32,515.000.—

Podružnice:

Beograd
Bled
Cavtat
Celje
Dubrovnik
Ercegnovi

Jelsa
Jesenice
Korčula
Kotor
Kranj
Ljubljana
Maribor

Metković
Prevalje
Sarajevo
Split
Sibenik
Zagreb

Naslov za brzojave: JADRANSKA.

Amerikanski oddelek. = Potniški urad.

INOZEMSKA ZASTOPSTVA: ITALIJA: Banca Adriatica, Trst, Opatija, Zadar.
AVSTRIJA: Adriatische Bank, Dunaj. JUŽNA AMERIKA; BANCO YUGOSLAVO
DE CHILE: Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir.

AFILACIJA: FRANK SAKSER STATE BANK, Cortlandt Street 82. New-York City.

Banka ima prvovrstne zveze v vseh glavnih mestih
sveta in se peča z vsemi bančnimi posli.

Praktična darila

so čevlji z znamko

Prodaja v Ljubljani:
Breg št. 20
Aleksandrova c. 1
Prešernova ulica
Seljak

Na deželi
v vsaki
večji trgo-
vini s čevlji!

Na veliko razpošilja tovarna

Peter Kozina & Ko.

Tržič — Gorenjsko

!!! Ceniki na zahtevo brezplačno !!!